

СИСТЕМА ПІДГОТОВКИ МАЙБУТНІХ ОФІЦЕРІВ ДО ВИКОРИСТАННЯ ЗАСОБІВ РАДІАЦІЙНО-ХІМІЧНОГО ЗАХИСТУ В ЕКСТРЕМАЛЬНИХ СИТУАЦІЯХ

SYSTEM OF PREPARATION OF FUTURE OFFICERS TO USE RADIATION-CHEMICAL PROTECTION PRODUCTS IN EXTREME SITUATIONS

Розглянуто теоретичні засади підготовки майбутніх офіцерів до професійної діяльності, сучасні підходи до військової освіти в демократичному суспільстві, які орієнтовані на пріоритетні напрями в побудові Збройних Сил та інших військових формувань України, тенденції розвитку військової освіти та тенденції забезпечення розвитку високих моральних якостей захисника Вітчизни; з'ясовані теоретичні основи підготовки майбутніх офіцерів до використання засобів радіаційно-хімічного захисту, систему підготовки майбутніх офіцерів до використання засобів радіаційно-хімічного захисту в екстремальних ситуаціях; виділені основні аспекти системи підготовки майбутніх офіцерів до професійної діяльності як важливої складової частини військової освіти.

Ключові слова: вища військова освіта, система військової освіти, майбутні офіцери, професійна діяльність, професійна підготовка, система підготовки майбутніх офіцерів.

Рассмотрены теоретические основы подготовки будущих офицеров к профессиональной деятельности, современные подходы к военному образованию в демократическом обществе, которые ориентированы на приоритетные направления в создании Вооруженных Сил и других военных формирований Украины, тенденции развития военного образования и тенденции обеспечения развития высоких моральных качеств защитника Отечества; выяснены теоретические основы подготовки буду-

щих офицеров к использованию средств радиационно-химической защиты, система подготовки будущих офицеров к использованию средств радиационно-химической защиты в экстремальных ситуациях; выделены основные аспекты системы подготовки будущих офицеров к профессиональной деятельности как важной составляющей военного образования.

Ключевые слова: высшее военное образование, система военного образования, будущие офицеры, профессиональная деятельность, профессиональная подготовка, система подготовки будущих офицеров.

The theoretical principles of training future officers for professional activity, modern approaches to military education in a democratic society focused on priority directions in the construction of the Armed Forces and other military formations of Ukraine, trends in the development of military education and the tendency to ensure the development of high moral qualities of the defender of the Fatherland; the theoretical basis for preparing future officers for the use of radiation and chemical protection means, the system of preparation of future officers for the use of radiation and chemical protection facilities in extreme situations; The main aspects of the system of preparation of future officers for professional activity as an important component of military education are highlighted.

Key words: higher military education, military education system, future officers, professional activities, training, future officers training system.

УДК 378.14

Король Я.І.,
заступник начальника
кафедри тактики та
загальновійськових дисциплін
Військової академії (м. Одеса)

Постановка проблеми у загальному вигляді.

Аналіз психолого-педагогічної літератури з проблеми підготовки майбутніх офіцерів до використання засобів радіаційно-хімічного захисту в екстремальних ситуаціях засвідчив, що ця проблема зумовлює необхідність оновлення системи фахової підготовки майбутніх офіцерів. Удосконалення системи підготовки майбутніх офіцерів до професійної діяльності є важливим завданням освітнього процесу й педагогічної науки, актуальність вирішення такої проблеми посилює використання ефективних педагогічних технологій у навчальній діяльності, створення педагогічних умов для оволодіння ґрунтовними професійними знаннями, навичками й уміннями та формування готовності майбутніх офіцерів до використання засобів радіаційно-хімічного захисту в екстремальних ситуаціях, набуття професійного досвіду, орієнтуючись на специфіку майбутньої діяльності.

Стратегія держави у сфері освітньої політики у вищій військовій школі має бути спрямована на

якісну професійну підготовку, виховання майбутнього українського офіцера з урахуванням концептуальних принципів підготовки майбутніх офіцерів до професійної діяльності в процесі вивчення фахових дисциплін [3, с. 127].

Аналіз останніх досліджень і публікацій.

Концепції розвитку освіти й підготовки фахівців у вищій школі приділено значну увагу в дослідженнях вітчизняних науковців – С.У. Гончаренка, І.А. Зязюна, О.Г. Мороза й ін.; концептуальні основи професійної підготовки майбутніх офіцерів розглядалися у працях О.В. Барабанщикова, А.В. Галімова, В.П. Давидова, О.В. Діденка, А.М. Зельницького, Л.О. Кандибович, І.А. Новака, В.А. Чернявського, В.В. Ягупова й ін.; проблемами підготовки фахівців у військовій педагогіці займалися А.М. Зельницький, Д.В. Іщенко, А.О. Лігоцький, Є.Ю. Літвіновський, В.С. Маслов, М.І. Нецадим, І.С. Руснак, С.В. Сінкевич, О.В. Торічний та ін.

Виділення невирішених раніше частин загальної проблеми. За результатами аналізу психолого-педагогічної літератури визначено, що основними завданнями підготовки курсантів до професійної діяльності в процесі вивчення фахових дисциплін є підготовка компетентних офіцерів, які відповідають сучасним вимогам кваліфікаційних характеристик підготовки офіцерських кадрів; усебічне й гармонійне виховання курсантів, формування в них відповідних військово-професійних, патріотичних, ділових, морально-психологічних якостей, виховання почуття обов'язку та готовності до захисту України; підвищення кваліфікації науково-педагогічного складу та перепідготовка фахівців різних освітньо-кваліфікаційних рівнів і категорій [2, с. 98; 9, с. 84].

Вимоги до змісту, обсягу й рівня підготовки військових фахівців установлюються відповідно до потреб Збройних Сил та інших військових формувань України, державних стандартів освіти, які є основою оцінки освітнього й освітньо-кваліфікаційного рівня фахівців незалежно від форм одержання освіти. Державні освітні стандарти щодо підготовки військових фахівців розробляються й затверджуються відповідно до встановленого переліку напрямів і спеціальностей підготовки військових фахівців у галузі знань «Військові науки» [5].

Отже, система підготовки майбутніх офіцерів до використання засобів радіаційно-хімічного захисту в екстремальних ситуаціях повинна бути спрямована на сформованість військово-професійних, патріотичних, ділових, морально-психологічних якостей майбутніх військових фахівців, на високий рівень вихованості курсантів і розвиненість їхніх ціннісних наукових і професійних орієнтацій.

Мета статті полягає в розгляді й обґрунтуванні системи підготовки майбутніх офіцерів до використання засобів радіаційно-хімічного захисту в екстремальних ситуаціях.

Виклад основного матеріалу. Підготовка офіцерських кадрів для Збройних Сил та інших військових формувань України здійснюється на підставі державного замовлення відповідно до Закону України «Про освіту» з урахуванням специфічних особливостей військової професії, реальних матеріальних і фінансових ресурсів [5].

Стратегія держави в освітній політиці вищої військової школи зорієнтована на якісну підготовку курсантів з урахуванням Концепції військової освіти в Україні (1997 р.), Воєнної доктрини України (2015 р.), Закону України «Про Збройні Сили України» (1991 р.), Державної національної програми «Освіта» («Україна XXI століття») (1993 р.), Національної доктрини розвитку освіти (2002 р.) і формування в майбутніх офіцерів високих професійних якостей для надійного захисту інтересів Вітчизни.

Вимоги до змісту, обсягу й рівня підготовки військових фахівців установлюються відповідно до потреб Збройних Сил та інших військових формувань України, державних стандартів освіти, які є основою оцінки освітнього й освітньо-кваліфікаційного рівня фахівців [6].

Система військової освіти потребує вдосконалення підготовки компетентних захисників Вітчизни, амбітних майбутніх офіцерів, відданих власній державі, військових фахівців, готових до використання засобів радіаційно-хімічного захисту в екстремальних ситуаціях, фахівців із високим рівнем моральних і професійних якостей для захисту держави.

Важливими завданнями підготовки курсантів до професійної діяльності відповідно до аналізу військово-педагогічних джерел, освітньо-нормативних документів військових закладів освіти є такі:

- удосконалення освітнього й професійного рівня, пізнавальної активності, особистісних якостей, творчого потенціалу, загальної культури, цілеспрямованої професійної компетентності, практичного досвіду щодо військово-професійної діяльності, формування військово-професійних компетенцій відповідно до сучасних вимог освітньо-кваліфікаційних рівнів, вимог і потреб сучасного суспільства;

- безперервне вдосконалення фахових знань, практичних умінь і навичок, професійно важливих якостей особистості, практичної підготовленості до тактико-стройових і тактичних, командно-штабних тренувань, комплексно-спеціальних і показових навчань;

- удосконалення особистісної й суспільної значущості, професійно важливих якостей, особистісно-індивідуальних і професійно-значущих рис, високих морально-психологічних якостей захисника Вітчизни.

Військово-професійна освіта XXI століття має враховувати найважливіші тенденції, принципи розвитку всієї системи освіти у світі та нашої державі, призначення Збройних Сил України, основну мету навчання воїнів, забезпечення їх особистісного розвитку в умовах військової служби, завдання й зміст військово-дидактичного процесу, завдання загальнонародського, національного й військового виховання [11, с. 19].

В основу військової освіти покладене вирішення таких завдань:

- формування потреби в освіті, важливості суспільного інтересу до неї;

- розвиток творчої особистості, формування інноваційного мислення;

- глобальний характер освіти; створення фундаменту освіти на основі органічної й збалансованої єдності природничої, гуманітарної й військово-професійної складових частин освіти;

- гуманізація освіти; екологічна спрямованість освіти;
- інформатизація освіти; розроблення сучасної дидактики різних рівнів освіти;
- запровадження сучасних технологій навчання;
- формування потреби в самостійному опануванні знань, у самоосвіті;
- усебічне матеріально-технічне та навчально-методичне забезпечення освіти відповідно до поставлених завдань і мети;
- перегляд ролі, функцій науково-педагогічного складу, організації його підготовки, перепідготовки та підвищення кваліфікації [7, с. 11].

Отже, якість підготовки військового фахівця суттєво залежить від багатьох чинників, що впливають на стан системи, насамперед від потенціалу вищих військових навчальних закладів (наявності кваліфікованих кадрів, наукової, навчальної, виробничої, комп'ютерної бази, методичного забезпечення навчального процесу), від кадрового потенціалу замовника, і визначається критеріями якості фахівця, які значною мірою залежать від змісту двох моделей: із позицій вищих військових навчальних закладів і з позицій замовника, єдність яких, їхнє максимальне зближення є, власне кажучи, метою створення нової педагогічної системи [1, с. 124].

У системі військової освіти мають готуватися кваліфіковані фахівці, здатні впродовж служби та підвищення кваліфікації керувати військами (силами) у бою (операціями), навчанням, вихованням, розвитком, психологічною підготовкою особового складу в мирний і воєнний час; створювати, експлуатувати й застосовувати найскладніші системи озброєння та військової техніки; супроводжувати й здійснювати фундаментальні прикладні дослідження; організовувати, проводити й контролювати дослідно-конструкторські роботи з випереджального створення нових поколінь озброєння, військової та спеціальної техніки; ефективно діяти під час виконання завдань, які виникають під час здійснення міжнародних антитерористичних і миротворчих операцій, участі в ліквідації локальних воєнних конфліктів тощо [8, с. 9].

Успішне розв'язання завдань військово-професійної освіти визначається належним рівнем розвитку теорії та методики військового навчання, наповненням їх сучасним гуманістичним змістом, своєчасним вирішенням організаційно-методичних проблем бойової та гуманітарної підготовки, навчанням підрозділів і частин на основі особистісно орієнтованих технологій навчання, гуманізацією, гуманітаризацією та демократизацією військово-дидактичного процесу [10, с. 56].

Система підготовки фахівця є засобом, спрямованим на реалізацію мети [4, с. 516]. Така система визначається соціальним замовленням і характеризується такими складниками: мета,

цілі, завдання, зміст і способи освітнього процесу, фактори, здатні вплинути на процес професійної підготовки, освітнє середовище, освітній процес (принципи, методи, засоби, форми), особливості підготовки майбутніх офіцерів до використання засобів радіаційно-хімічного захисту в екстремальних ситуаціях (навчальною, методичною, виховною та науковою роботою).

Система підготовки майбутніх офіцерів до використання засобів радіаційно-хімічного захисту в екстремальних ситуаціях характеризується особливостями такого освітнього процесу, отже, ефективність його залежить від спрямованості освітнього процесу, методів, засобів, форм, прийомів, спеціально визначених педагогічних умов, пов'язаних із проблемою вдосконалення такої системи та підвищення ефективності самого освітнього процесу.

Висновки. Таким чином, якісна підготовка майбутніх офіцерів є важливим завданням у забезпеченні формування готовності військових фахівців відповідно до сучасних вимог і пріоритетних напрямів розвитку вищої військової школи України. Вагомим показником професійного рівня підготовки майбутніх офіцерів є формування їхньої готовності до професійної діяльності, що вимагає особливого дослідження.

БІБЛІОГРАФІЧНИЙ СПИСОК:

1. Войцехівський О.Л. Підготовка майбутніх офіцерів-прикордонників до професійної діяльності в пунктах пропуску через державний кордон: дис. ... кандидата пед. наук: 13.00.04; Національна академія Державної прикордонної служби України імені Богдана Хмельницького. Хмельницький, 2012. 169 с.
2. Генсон М.Е. Керування освітою та організаційна поведінка; пер. з англ. Х. Проців. Львів : Літопис, 2002. 384 с.
3. Гончарова О.М. Теоретико-методичні основи особистісно-орієнтованої системи формування інформатичних компетентностей студентів економічних спеціальностей: дис. ... докт. пед. наук: 13.00.02. К., 2007. 471 с.
4. Енциклопедія освіти [акад. пед. наук України]; голов. ред. В.Г. Кремень. К.: Юрінком Інтер, 2008. 1040 с.
5. Кабінет Міністрів України постанова від 15 грудня 1997 р. № 1410 Київ Про створення єдиної системи військової освіти. URL: <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/1410-97-п>. (дата звернення 01.07.2018).
6. Концепція військової освіти в Україні. URL: <http://zakon1.rada.gov.ua/laws/show/1410-97-%d0%bf> (дата звернення 01.07.2018).
7. Нецадим М.І. Військова освіта України: історія, теорія, методологія, практика: автореф. дис. на здобуття наук. ступеня д-ра пед. наук: спец. 13.00.04 «Теорія і методика професійної освіти»; Ін-т педагогіки і психології проф. освіти АПН України. К., 2004. 56 с.
8. Телелим В.М., Приходько Ю.І. Підготовка військових фахівців з вищою освітою: системний підхід.

Національний університет оборони України імені Івана Черняхівського. Військо України. 2013. № 1–3. С. 3–15.

9. Торгашина Т.И. Научно-исследовательская работа студентов педагогического вуза как средство развития их творческого потенциала: автореф. дисс. на соискание уч. степени канд. пед. наук: спец. 13.00.08; Волгоградский государственный педагогический университет. Волгоград, 1999. 192 с.

10. Чистовська І.П. Формування педагогічної ком-

петентності майбутніх магістрів військового управління: дис. ... канд. пед. наук: 13.00.04 «Теорія і методика професійної освіти»; Національна академія оборони України. К., 2006. 223 с.

11. Ягупов В.В. Загальнодидактичні основи навчання військовослужбовців строкової служби Збройних Сил України: автореф. дис. д-ра пед. наук: 13.00.04; Ін-т педагогіки і психології проф. освіти АПН України. К., 2002. 34 с.